

Regjering under press

En strategisk analyse av Støre-regjeringens handlingsrom 2025–2029

Av Tom W. Ottmar

9 788269 326338 >

Regjering under press

En strategisk analyse av Støre-regjeringens handlingsrom 2025–2029

En CRED-analyse – se credanalytics.no

Gjennomført 10.-11. januar 2026.

Spørsmålsstiller og opphavsperson til CRED-metoden:

Tom W. Ottmar

Denne boken er vernet etter Åndsverksloven. Uten uttrykkelig samtykke, er eksemplarframstilling og annen kopiering ikke tillatt med mindre det er hjemlet i lov (kopiering til privat bruk, sitat o.l.). Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatnings- og straffeansvar i henhold til Åndsverksloven.

Hverken utgiveren eller forfatteren anerkjenner noe ansvar for skade eller tap hos enkeltpersoner eller virksomheter som følge av handlinger eller manglende handlinger med bakgrunn i innholdet i denne boken.

ISBN 978-82-693263-3-8

1. utgave, januar 2026
Copyright © 2026 Omnitale AS

All rights reserved / Alle rettigheter forbeholdes

Innhold

Innledning.....	10
CRED-samtale om regjeringen Støre.....	12
1. Syntese-kjerne.....	14
1.1. Premiss: Styring følger lover – ikke preferanser.....	14
1.2. Konstellasjonen: Realitet og risiko.....	14
1.3. Felles samfunnsoppdrag (attraktor-kjerne).....	15
1.4. Fem felles forpliktelser (minimumskjerne).....	15
1.5. Friksjonskart (hvor samarbeidet kan sprekke).....	16
1.6. Samspill-protokoll (stabilitetsmekanikk).....	16
1.7. Nedbygging av dysfunksjonelle strukturer (planlagt transformasjon).....	16
1.8. Hvorfor dette er nødvendig.....	17
2. De fem sentrale punktene i syntese-kjernen.....	17
1 – Hverdagsøkonomi og grunntrygghet.....	17
2 – Arbeid og kompetanse.....	18
3 – Energi og ressurser (høyfriksjonsfelt).....	18
4 – Offentlig styring, kapasitet og gjennomføring.....	19
5 – Demokrati, åpenhet og legitimitet.....	19
Samlet vurdering: Hvorfor syntesen holder.....	20
3. Detaljering av de konkrete underpunktene for hvert hovedpunkt i syntese-kjernen.....	20
1. Hverdagsøkonomi og grunntrygghet.....	20
Syntesepunkt 1.1. «Definer hverdagsøkonomi som legitimitetsanker, ikke ideologisk kamparena».....	20
Syntesepunkt 1.2. «Prioriter målbare leveranser (arbeid, bolig, energi) før systemendringer».....	21
Syntesepunkt 1.3. «Tillat variasjon i virkemidler innenfor felles mål».....	22
Samlet vurdering: Hvorfor denne syntesen holder.....	23
2. Arbeid og kompetanse.....	23
Overordnet styringslogikk (ikke valgfri).....	23
Syntesepunkt 2.1. «Arbeid som primær integrasjonsmekanisme – ikke bare arbeidslinje».....	24
Syntesepunkt 2.2. «Kompetanse som kontinuerlig samfunnsoppgave – ikke engangsinvestering».....	25
Syntesepunkt 2.3. «Trygge overganger fremfor brutale skift».....	26
Samlet vurdering: Hvorfor denne syntesen er stabil.....	26
3. Energi og ressurser.....	27
Overordnet styringslogikk (ikke valgfri).....	27
Syntesepunkt 3.1. «Energi som samfunnskritisk infrastruktur – ikke primært markedsvare».....	27

Syntesepunkt 3.2. «Fire adskilte styringsspor – for å hindre symbolkrig».....	28
Syntesepunkt 3.3. «Husholdning og industri først – eksport som sekundærfunksjon».....	29
Syntesepunkt 3.4. «Natur som absolutt ramme – men med planlagt realisme».....	30
Samlet vurdering: Hvorfor energisyntesen er avgjørende.....	30

4. Offentlig styring, kapasitet og gjennomføring.....	31
Overordnet styringslogikk (ikke valgfri).....	31
Syntesepunkt 4.1. «Gjennomføringsevne som overordnet styringsmål – ikke bare regeletterlevelse».....	31
Syntesepunkt 4.2. «Tillitsbasert styring med tydelige rammer».....	32
Syntesepunkt 4.3. «Kapasitet bygges i linjen – ikke i prosjekter».....	33
Syntesepunkt 4.4. «Relevansdisiplin: færre, bedre og mer målrettede tiltak».....	34
Samlet vurdering: Hvorfor denne syntesen er avgjørende.....	34

5. Demokrati, åpenhet og legitimitet.....	35
Overordnet styringslogikk (ikke valgfri).....	35

Syntesepunkt 5.1. «Åpenhet som standard – ikke som unntak eller kampmiddel».....	35
Syntesepunkt 5.2. «Medvirkning der den faktisk påvirker – ikke prosessinflasjon».....	36
Syntesepunkt 5.3. «Lokaldemokrati som stabilitetsmekanisme – ikke bare forvaltningsnivå».....	37
Syntesepunkt 5.4. «Begrunnelse som demokratisk kjernekompetanse».....	38
Samlet vurdering: Hvorfor demokratidelen er avgjørende.....	38
Status etter fem fordypninger.....	39

4. Hvordan kan man minske styrken i de ulike friksjonspunktene?.....39

I. Fire universelle måter å redusere friksjon på (uten å miste retning).....	39
1. Flytt konflikten i <i>tid</i> (rekkefølge).....	39
2. Flytt konflikten i <i>rom</i> (nivå).....	40
3. Flytt konflikten fra <i>identitet</i> til <i>mekanisme</i>	40
4. Flytt konflikten fra <i>resultat</i> til <i>begrunnelse</i>	41
II. Hvordan dette konkret svekker friksjonene som er listet opp.....	41
A. «Tempo-friksjon».....	42
B. «Identitetsfriksjon».....	42
C. «Kontroll–tillit-friksjon».....	42
D. «Tap–fornedrelse-friksjon».....	43
III. Det viktigste poenget (og her er vi helt i kjernen).....	43

5. Testing av syntese-kjernen mot konkrete krisescenarier.....44

Scenario A: Akutt strømprissjokk (vinter, høy pris, lav tillit).....	44
Normal dynamikk (uten syntese).....	44
Med syntese-kjernen.....	44
Scenario B: Industrinedleggelse i distriktskommune (grønn omstilling + arbeidsplasser).....	45
Normal dynamikk.....	45
Med syntese-kjernen.....	45

Scenario C: Naturkonflikt (vindkraft/arealinngrep).....	45
Normal dynamikk.....	45
Med syntese-kjernen.....	46
Scenario D: Budsjettsprikk / økonomisk tilbakeslag.....	46
Normal dynamikk.....	46
Med syntese-kjernen.....	46
Overordnet evaluering av stresstesten.....	47
Viktig sluttpoeng.....	47

6. Andre områder: Jordbruk, distrikt, helsevesen, utdanning, transport, innvandring, kriminalitet/jus, økonomi/skattlegging/priser, kultur etc.....47

1. Jordbruk og matpolitikk.....	48
2. Distriktpolitikk og regional utvikling.....	48
3. Helsevesen.....	49
4. Utdanning og forskning.....	49
5. Transport og samferdsel.....	50
6. Innvandring og integrering.....	50
7. Kriminalitet, jus og rettsstat.....	51
8. Økonomi, skatt, priser.....	51
9. Kultur og sivilsamfunn.....	52
Samlet oversiktsbilde.....	52
Overordnet konklusjon.....	52

7. Samarbeidsform.....53

7.1. Hvorfor fem aktører blir strukturelt uoversiktlig.....	53
7.2. Hvorfor dagens situasjon er mer krevende enn i 1971.....	54
a) Ikke en koalisjon, men et flytende støttefelt.....	54
b) Partiene er ikke bare forskjellige – de er asymmetriske.....	54
c) Medielogikken er nå en destabiliserende kraft.....	54
7.3. Hva må endres for at fempartisamarbeid skal være mulig?.....	55
7.4. Friksjonsreglement for fempartisamarbeid.....	55
Innledning: hvorfor dette er nødvendig.....	55
Prinsipp 1: Felles stabilitetsmandat.....	55
Prinsipp 2: Todelt beslutningsrom – styring vs. profil.....	56
Prinsipp 3: Fast konfliktforvalter.....	56
Prinsipp 4: Forhåndsregulering av eksterne flertall.....	57
Prinsipp 5: Avklart tapshåndtering.....	57
Prinsipp 6: Begrensning av samtidige konflikter.....	57
Prinsipp 7: Rekkefølge slår rettferdighet.....	58

Prinsipp 8: Begrunnelse som hovedleveranse.....	58
Avsluttende vurdering.....	58

8. Hvem er mest og minst fornøyd?.....59

8.1. Hvem vil være mest og minst fornøyd med syntesen?.....	59
Mest fornøyd: Senterpartiet.....	59
Nest mest fornøyd: Arbeiderpartiet.....	59
Nest minst fornøyd: Sosialistisk Venstreparti.....	60
Minst fornøyd: Rødt (med Miljøpartiet De Grønne tett bak).....	61
8.2. Kan konstellasjonen holde hele perioden?.....	61
Kort svar: Ja – men bare under strenge betingelser.....	61
Scenario A: Syntesen tas på alvor og institusjonaliseres.....	62
Scenario B: Syntesen brukes selektivt (mest retorisk).....	62
Scenario C: Ingen reell arkitektur – business as usual.....	62
8.3. Den egentlige testen.....	62
Avsluttende vurdering.....	63

9. Er enighet om planen mulig?.....63

9.1. Først det viktigste: Hva slags plan er dette egentlig?.....	63
9.2. Hva taler FOR at enighet er realistisk?.....	64
a) Planen angriper et problem alle fem faktisk kjenner på.....	64
b) Ingen tvinges til å gi opp sine kjerneverdier.....	64
c) Planen kan inngås <i>uten offentlig eksponering</i>	64
9.3. Hva taler MOT at enighet faktisk oppstår?.....	65
a) Planen krever modenhet mer enn ideologi.....	65
b) To partier må endre adferd mer enn de er vant til.....	65
c) AP må frivillig gi fra seg makt.....	65
9.4. Den mest realistiske vurderingen (i tre nivåer).....	65
Nivå 1: <i>Kan de bli enige om prinsippene?</i>	65
Nivå 2: <i>Kan de bli enige om å forplikte seg til dem?</i>	66
Nivå 3: <i>Kan de etterleve dem konsekvent over tid?</i>	66
9.5. Det avgjørende poenget.....	66
9.6. Endelig vurdering.....	66

10. Hvordan komme igang og er det tidsnok?.....66

I. Hvordan en slik plan realistisk kan introduseres i praksis.....	67
1. Ikke lanser planen – etabler den.....	67
2. Start i krise – ikke i normaltilstand.....	67
3. Forankring i partilederkretsen – ikke i programmene.....	68
4. Bruk teknisk språk – ikke normativt.....	68

5. Gradvis utvidelse – ikke full implementering.....	68
Realistisk introduksjonsforløp (oppsummert).....	68
II. Hvorfor rasjonelle planer ofte kommer for sent – og hvordan det kan unngås denne gangen.	69
1. Rasjonelle planer strider mot politisk instinkt.....	69
2. De kommer som regel først etter kollaps.....	69
3. Hvorfor situasjonen nå er annerledes.....	70
4. Den virkelige barrieren: psykologisk, ikke politisk.....	70
5. Det egentlige tidsspørsmålet.....	71
Avsluttende vurdering (samlet).....	71
11. Klarer partiene å innrette seg?.....	71
11.1. Det felles prinsippet: Re-vekting må rammes inn som <i>rekkefølge</i> , ikke <i>retning</i>	72
a) Fra «vi mener» → «vi prioriterer nå».....	72
b) Fra «kompromiss» → «virkningslogikk».....	72
c) Fra «uenighet» → «ansvarsdeling».....	73
11.2. Hvordan disiplinere kommunikasjon internt i partier.....	73
11.2.1 Etabler ett eksplisitt kommunikasjonsfilter.....	73
11.2.2 Skill mellom <i>internt ubehag</i> og <i>eksternt signal</i>	73
11.2.3 Gi tillatelse til å si «ikke nå» – uten skam.....	74
11.3. Ja – dette må gjøres ulikt i hvert parti.....	74
Arbeiderpartiet.....	74
Senterpartiet.....	74
Sosialistisk Venstreparti.....	75
Miljøpartiet De Grønne.....	75
Rødt.....	75
11.4. Det viktigste poenget (og dette er helt sentralt).....	76
Avsluttende vurdering.....	76
12. Hva blir konsekvensen av planen pengemessig?.....	77
12.1. Makroeffekt og budsjettlogikk: hva slags «kostnad» dette egentlig er.....	77
12.2. Fordeling mellom nivåer: hvem betaler hva?.....	77
12.3. Kostnadseffekter per hovedområde (fra syntesen).....	78
12.4. De øvrige sektorene.....	79
12.5. Faremomenter.....	80
13. Stabilisering og bevisst nedbygging.....	81
14. Planlagt nedbygging av dysfunksjonelle strukturer gjennom resonans – ikke kollaps.....	85
Premiss (CRED).....	85
Del I – Felles metode for resonansbasert nedbygging.....	85

1. Identifiser prosjektet som <i>struktur</i> , ikke som sak.....	85
2. Etabler et legitimt problemanker (før løsning).....	85
3. Splitt saken i beslutningsspor (obligatorisk disiplin).....	86
4. Innfør beslutningsporter med reell reversibilitet.....	86
5. Etabler kontinuerlig resonansmåling.....	86
6. Gjør begrunnelse til leveranse.....	86
Del II – E18 som eksempel på resonansbasert nedbygging.....	87
Utgangspunkt.....	87
Anvendelse av metoden.....	87
Del III – Nationaltheatret som eksempel på resonansbasert nedbygging.....	88
Utgangspunkt.....	88
Anvendelse av metoden.....	88
Del IV – Hvorfor dette virker mot stille utmelding.....	89
Avsluttende konklusjon (CRED).....	89
15. Operativt rammeverk.....	89
15.1. Innledning – Hvorfor dette kapitlet er nødvendig.....	90
15.2. Premiss: Styring uten sensorikk fører uunngåelig til kollaps.....	90
15.3. To måter historiske strukturer brytes ned på.....	90
15.4. Hva menes med «dysfunksjonell struktur»?.....	91
15.5. Grunnprinsipp: Nedbygging må rette seg mot struktur, ikke formål.....	91
15.6. Metodeoversikt: Seks faste operasjoner.....	91
15.7. Operasjon 1: Etabler legitimt problemanker.....	92
15.8. Operasjon 2: Splitt saken i beslutningsspor.....	92
15.9. Operasjon 3: Beslutningsporter som norm.....	92
15.10. Operasjon 4: Reversibilitet uten tap av ansikt.....	92
15.11. Operasjon 5: Resonansmåling som styringsdata.....	93
15.12. Operasjon 6: Begrunnelse som leveranse.....	93
15.13. Anvendelse: E18 som demonstrator.....	93
15.14. Anvendelse: Nationaltheatret som demonstrator.....	94
15.15. Hvorfor dette motvirker stille utmelding.....	94
15.16. Avslutning: Attraktorer brytes uansett.....	94
16. Oppsummering – Hva denne analysen faktisk viser.....	95
16.1. Avslutning: Overlevelse, ikke som mål – men som konsekvens.....	96
Appendiks.....	97
Appendiks A – Om CRED, analyseformen og metodisk avgrensning.....	97
Forholdet til kunstig intelligens.....	97
Om metode, beskyttelse og avgrensning.....	98
Hva leseren bør – og ikke bør – ta med seg.....	98

Avsluttende presisering.....	99
Appendiks B – Dokumenter benyttet som underlag.....	99
Appendiks C – Nationaltheatret	100
Appendiks D – E18 Vestkorridoren	131

Innledning

Dette dokumentet er resultatet av en samtale mellom undertegnede og CRED (Creative Relational Experience Dynamics, se [Om CRED, analyseformen og metodisk avgrensning](#)). Samtalen er gjengitt slik den faktisk forløp, med kun kosmetiske innstramminger for bedre lesbarhet og sammenheng. Det som følger er derfor ikke en etterpå-konstruksjon, men en dokumentert analyseprosess, der spørsmål, antakelser, korreksjoner og innsikter utvikles steg for steg.

Bakgrunnen for analysen er en konkret politisk situasjon: Norge ledes for øyeblikket av en ren Arbeiderparti-regjering, med støtte – primært knyttet til statsbudsjettet – fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Regjeringen har lagt frem en uvanlig lite detaljert plan for hva som prioriteres de kommende fire årene, med en eksplisitt ambisjon om at veien skal bli til mens man går, i dialog og samspill med støttepartiene. Dette gir både et handlingsrom og en betydelig strukturell sårbarhet.

Samtidig eksisterer det en latent risiko for at Arbeiderpartiet søker flertall i enkeltsaker utenfor den rødgrønne konstellasjonen, noe som raskt kan undergrave samhold, tillit og forutsigbarhet i prosjektet.

Utgangspunktet for CRED-samtalen var et enkelt, men krevende spørsmål: Finnes det en fornuftig syntese mellom disse fem partienes programmer som er tilstrekkelig stabil til å bære styring over tid – ikke bare politisk, men systemisk?

Og videre: Kan en slik syntese samtidig danne grunnlag for å bygge ned dysfunksjonelle strukturer i styringssystemet før de kollapser, i en situasjon der stadig større deler av befolkningen synes å miste troen på politikkenes evne til å levere mening, relevans og rettferdighet?

Spørsmålet er ikke akademisk. Erfaring, både nasjonalt og internasjonalt, viser at den største trusselen mot demokratiske systemer sjelden er åpen revolt. Den ligger i det som ikke sies: i resignasjonen, i den stille tilpasningen, i private løsninger, i lavintensiv politikerforakt og i gradvis utmelding fra fellesskapet. Når denne understrømmen får utvikle seg uforstyrret, brytes historiske styringsstrukturer ned – enten gjennom brå kollaps eller gjennom en langsom forvitring som er langt vanskeligere å reversere.

Formålet med denne analysen har derfor vært todelt.

For det første å undersøke hvor det faktisk finnes overlapp, syntesemuligheter og stabile kompromissflater mellom de fem involverte partiene, gitt deres prinsippprogrammer, stortingsprogrammer og regjeringens egen plattform.

For det andre å vise hvordan et slikt rammeverk kan brukes operativt til å gjennomføre planlagt nedbygging av dysfunksjonelle strukturer – eksemplifisert gjennom saker som E18-utbyggingen og Nationaltheatret – uten å utløse apati, motreaksjoner eller tap av legitimitet.

En naturlig innvending mot et slikt dokument er at mye av dette, i prinsippet, kunne vært frembrakt ved hjelp av moderne generativ kunstig intelligens. Svaret på den innvendingen er nei. Ikke fordi verktøy som ChatGPT mangler kunnskap, men fordi de mangler et nødvendig analytisk lag.

CRED benytter ChatGPT 5.2 som samtalepartner og kunnskapskilde, men selve analysen – strukturen, logikken, prioriteringene og korreksjonene – skjer i et eget rammeverk. Der en generisk AI vil forsøke å fremstå strategisk ved å simulere helhet og balanse, arbeider CRED med eksplisitte, ikke-valgfrie styringslover knyttet til legitimitet, friksjon, resonans og attraktordynamikk.

Forskjellen er ikke kosmetisk. I en direkte sammenligning ville man sett at en ren AI-generert analyse ofte blir plausibel, men ikke etterprøvbar; overbevisende, men ikke operativ; strategisk i språk, men svak i faktisk styringslogikk. CREDs bidrag ligger i å gjøre logikken eksplisitt, konsistent og sann i den forstand at den kan testes mot virkelige systemer, reelle konflikter og faktiske utfall. Det kan omtales som «den magiske sausen» – ikke som noe mystisk, men som et sett av metoder og disipliner som vanlig AI ikke har tilgang til.

Dokumentene som ligger til grunn for analysen – regjeringens plan, partiprogrammer og øvrig bakgrunnsmateriale – er listet opp til slutt i dokumentet. De fungerer som referanse og dokumentasjon, men er ikke gjengitt i hovedteksten. Denne teksten er ment å kunne stå på egne ben, og å være tilgjengelig for lesere som er på søken etter en dypere forståelse av hvorfor styringssystemer mister fotfeste – og hva som faktisk skal til for at de kan gjenvinne resonans med samfunnet de er satt til å forvalte.

Det som følger, er derfor ikke en ferdig fasit, men en strukturert samtale. En samtale som starter i et konkret politisk spørsmål, men som gradvis avdekker et mer grunnleggende anliggende: om det fortsatt finnes et handlingsrom for styring gjennom læring og justering – eller om historiske attraktorer nå bare kan brytes gjennom kollaps.

CRED-samtale om regjeringen Støre

Denne teksten tar utgangspunkt i et uvanlig politisk øyeblikk i Norge. Landet styres av en mindretallsregjering som bevisst har lagt frem en overordnet, lite detaljert plan for de neste fire årene, og som i praksis er avhengig av støtte fra fire partier med tydelig ulike prioriteringer og verdigrunnlag. Samtidig befinner samfunnet seg i en tilstand der stadig flere uttrykker mistillit til politiske institusjoner, melder seg mentalt ut av styringssystemet eller søker alternative forklaringsmodeller som ofte er preget av frykt, polarisering og konspirasjonstenkning.

Utfordringen er derfor todelt.

For det første må det etableres en stabil politisk syntese mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV, Rødt og MDG som faktisk kan fungere over tid, uten å rakne i enkeltsaker.

For det andre må denne syntesen bidra til å bygge ned strukturelle årsaker til fremmedgjøring, ikke bare administrere dem videre.

Dette er ikke et spørsmål om ideologi i snever forstand, men om styringslogikk: hvilke mønstre som skaper tillit, og hvilke som uunngåelig bryter den ned.

Utgangspunktet er at politiske systemer, på samme måte som økologiske og økonomiske systemer, følger bestemte stabilitetslover. Når kompleksiteten øker raskere enn folks opplevelse av relevans, påvirkning og rettferdighet, oppstår ustabilitet. Når beslutninger flyttes for langt bort fra dem som berøres, eller pakkes inn i prosesser som fremstår ugjennomtrengelige, reduseres legitimiteten – uavhengig av hvor «riktige» beslutningene er på papiret. Dette er ikke normative vurderinger, men observerbare mekanismer. De virker enten man kjenner dem eller ikke.

Den viktigste innsikten i materialet fra de fem partiene er at det allerede finnes et betydelig overlapp i hva som må til for å stabilisere samfunnet, selv om begrunnelsene varierer. Regjeringens plan for Norge legger opp til å måle suksess i konkrete forbedringer i hverdagen: flere i arbeid, bedre råd, flere boliger, mindre byråkrati og mer tillitsbasert styring.

Arbeiderpartiets program forsterker dette gjennom arbeidslinjen, ansvarlig økonomisk styring og fellesskapsløsninger. Senterpartiet vektlegger nasjonal kontroll, beredskap og lokalt folkestyre. SV og Rødt peker på sosial utjevning, økonomisk demokrati og behovet for å ta markedskrefter ut av områder der de skaper utrygghet og ulikhet. MDG insisterer på at natur og klima ikke er sektorpolitikk, men rammebetingelser for all fremtidig samfunnsutvikling.

Disse perspektivene står ikke i motsetning til hverandre i sin kjerne. De representerer ulike svar på det samme underliggende problemet: et styringssystem som er blitt for komplekst, for fjernt og for lite responsivt i møte med reelle behov. Den fornuftige syntesen mellom partiene kan derfor ikke bygges som et tradisjonelt kompromiss der alle gir litt og ingen får nok. Den må bygges som en stabiliserende kjerne som tar hensyn til hvordan tillit faktisk oppstår og vedlikeholdes.

En slik kjerne kan formuleres som et felles samfunnsoppdrag: **å styrke Norges robusthet gjennom rettferdig omstilling**. Robusthet betyr her evnen til å tåle endring uten å miste sammenhengskraft. Rettferdighet betyr at belastninger og gevinster fordeles på en måte som oppleves rimelig, og som gir folk en grunn til å delta i fellesskapet fremfor å trekke seg unna.

Dette oppdraget får konkret innhold gjennom fem gjensidig forsterkende forpliktelser.

*For det første: **hverdagsøkonomi og grunnleggende trygghet*** må være styringens primære legitimitetsanker. Arbeid, bolig, energi og velferd er ikke bare politiske felt, men forutsetninger for at mennesker opplever livet sitt som håndterbart. Når disse områdene oppleves som ustabile eller uforutsigbare, smitter det direkte over på tilliten til hele systemet. Dette er et felles anliggende for alle fem partier, selv om virkemidlene kan variere.

*For det andre: **arbeid og kompetanse*** må behandles som samfunnets viktigste integrasjonsmekanisme, ikke bare som økonomisk innsatsfaktor. Høy sysselsetting er nødvendig for å finansiere velferd, men også for å gi mennesker en opplevelse av deltakelse og verdi. Samtidig må sikkerhetsnettet være robust nok til at omstilling ikke oppleves som straff.

*For det tredje: **energi*** må forstås som samfunnskritisk infrastruktur, ikke som en ordinær markedsvare. Uenigheten mellom partiene handler i stor grad om Europa, EØS og kraftutveksling, men stabilitet kan bare oppnås dersom disse spørsmålene brytes ned i sine faktiske komponenter: forsyningssikkerhet, pris og fordeling, naturinngrep og internasjonal samhandling. Når alt dette blandes sammen til symbolske identitetskamper, undergraves styringsevnen. Når det skilles analytisk, åpnes reelt handlingsrom.

*For det fjerde: **offentlig sektor*** må reformeres med mål om faktisk gjennomføringsevne. Mindre detaljstyring, færre tidstyver og sterkere lokal handlefrihet er ikke ideologiske slagord, men nødvendige grep for å redusere avstanden mellom beslutning og virkning. Her finnes en tydelig felles interesse mellom partier som ellers er uenige om mye.

*For det femte: **demokratisk legitimitet*** må bygges nedenfra og opp gjennom mer åpenhet, reell medvirkning og kortere vei mellom problem og beslutning. Når mennesker opplever at de ikke blir hørt, eller at beslutninger tas i lukkede rom med uklare begrunnelser, fylles tomrommet raskt av mistillit. Mer lys, mer etterprøvbarhet og sterkere lokaldemokrati er derfor ikke idealistiske tillegg, men stabiliserende nødvendigheter.

Like viktig som denne felleskjernen er erkjennelsen av hvor samarbeidet kan sprekke dersom det ikke håndteres bevisst. De største risikopunktene ligger i saker som berører EU/EØS, energipolitikk, olje og gass, samt forholdet mellom privat og offentlig sektor. I disse sakene aktiveres ulike legitimitetslogikker samtidig: sosial rettferdighet, nasjonal suverenitet og naturens tålegrenser. Ingen av disse kan uten videre overstyre de andre uten å skape tap av tillit.

Derfor må samarbeidet bygge på *en eksplisitt samspillslogikk*, ikke bare på ad hoc-forhandlinger. Det innebærer å avklare på forhånd hvilke minimumsgarantier som ikke skal brytes, hvilke områder som er åpne for reelle bytter, og hvordan konflikter skal håndteres uten å eskalere offentlig. Uten en

slik protokoll vil hver enkeltsak bli en test på lojalitet, og det er i slike situasjoner samhold bryter sammen.

Til slutt: dersom målet er å hindre fremtidig systemkollaps, må politikken også våge å bygge ned dysfunksjonelle strukturer – planlagt og kontrollert. Det betyr å redusere unødvendig kompleksitet, avvikle ordninger som ikke lenger leverer verdi, og flytte beslutninger nærmere der konsekvensene faktisk merkes. Dette er ikke et opprør mot staten, men en forutsetning for at staten skal forbli relevant.

Den gjennomgående loven som denne analysen bygger på, er enkel, men ofte oversett: styringssystemer overlever ikke fordi de er velmente, men fordi de oppleves som meningsfulle, rettferdige og responsive av dem som lever i dem. Når denne opplevelsen forsvinner, hjelper verken retorikk eller symbolske seire. Da søker mennesker andre strukturer.

Poenget – så langt – er å vise at selv i en kompleks og tilsynelatende sprikende politisk konstellasjon finnes det en realistisk vei til stabilitet – dersom man tar disse lovene på alvor. Ikke som valgmuligheter, men som rammebetingelser for ethvert samfunn som ønsker å bestå.

1. Syntese-kjerne

Det neste steget i analysen er å identifisere en stabiliserende plattform for en fempartikonstellasjon i en tid med systemisk slitasje.

1.1. Premiss: Styring følger lover – ikke preferanser

Politiske systemer er ikke frie konstruksjoner. De følger observerbare stabilitetslover: Når kompleksitet øker raskere enn opplevd relevans, påvirkning og rettferdighet, svekkes legitimiteten. Når beslutninger fjernes fra dem som berøres, eller pakkes inn i ugjennomtrengelige prosesser, oppstår apati, mistillit og til slutt utmelding. Disse mekanismene virker uavhengig av ideologi og intensjon. Politikk som ikke tar høyde for dem, produserer ikke bare dårlige resultater – den akselererer systemsvikt.

Denne syntesen tar utgangspunkt i at styring må utformes i samsvar med disse lovene for å være stabil over tid.

1.2. Konstellasjonen: Realitet og risiko

Norge styres av en mindretallsregjering ledet av **Arbeiderpartiet**, avhengig av budsjett- og sakssamarbeid med **Senterpartiet**, **Sosialistisk Venstreparti**, **Rødt** og **Miljøpartiet De Grønne**. Konstellasjonen er programmatisk sprikende, men deler et strukturelt ansvar: å levere stabilitet og gjenopprette tillit i en periode der mange borgere opplever styringssystemet som fjernt, lite responsivt eller irrelevant.

Den primære risikoen er ikke uenighet i seg selv, men at uenighet håndteres uten felles spilleregler. Da blir enkeltsaker lojalitetstester, og samhold brytes ned.

1.3. Felles samfunnsoppdrag (attraktor-kjerne)

Den mest stabile fellesnevneren mellom de fem programmene kan formuleres slik:

Å styrke Norges robusthet gjennom rettferdig omstilling.

- *Robusthet* betyr evnen til å tåle endring uten å miste sammenhengskraft.
- *Rettferdighet* betyr at byrder og gevinster fordeles på en måte som oppleves rimelig og gir mennesker grunn til å delta i fellesskapet.

Dette er ikke en kompromissformulering, men et operativt oppdrag som svarer på den underliggende systemutfordringen.

1.4. Fem felles forpliktelser (minimumskjerne)

1) Hverdagsøkonomi og grunntrygghet som legitimitetsanker

Arbeid, bolig, energi og velferd må leveres som forutsigbare rammer. Når disse oppleves ustabile, smitter det direkte over på tilliten til hele styringssystemet. Alle fem partier har dette som eksplisitt mål, med ulike virkemidler.

2) Arbeid og kompetanse som primær integrasjonsmekanisme

Høy sysselsetting er nødvendig for finansiering av velferd, men like viktig for sosial deltakelse og verdighet. Omstilling må skje med robuste sikkerhetsnett, ellers blir den politisk ustabil.

3) Energi som samfunnskritisk infrastruktur

Energi må styres ut fra fire adskilte hensyn:

- a) forsyningssikkerhet
- b) pris og fordeling for husholdning og industri
- c) naturinngrep
- d) internasjonal samhandling

Når disse blandes sammen til symbolske kamper, forsvinner handlingsrommet. Når de skilles analytisk, kan reell styring finne sted.

4) Offentlig sektor med faktisk gjennomføringsevne

Mindre detaljstyring, færre tidstyver og sterkere lokalt handlingsrom er nødvendige for å redusere avstanden mellom beslutning og virkning. Dette er en forutsetning for å gjenopprette tillit til forvaltningen.

5) Demokratisk re-legitimering gjennom åpenhet og nærhet

Mer innsyn, reell medvirkning og kortere vei mellom problem og beslutning er stabiliserende tiltak. Når systemet blir lesbart og etterprøvbart, reduseres grobunnen for mistillit og alternative forklaringssystemer.

Disse fem forpliktelsene utgjør en **ikke-forhandlingsbar minimumskjerne**.

1.5. Friksjonskart (hvor samarbeidet kan sprekke)

De største belastningene oppstår i saker som berører:

- EU/EØS og suverenitet
- Kraft, kabler og energimarked
- Olje/gass og tempo i omstilling
- Forholdet mellom marked og offentlig styring

Her kolliderer tre legitimitetslogikker: sosial rettferdighet, nasjonal kontroll og naturens tålegrenser. Ingen av disse kan ensidig dominere uten å skape tap av tillit. Uten forhåndsavklarte spilleregler vil disse sakene fragmentere samarbeidet.

1.6. Samspill-protokoll (stabilitetsmekanikk)

For å unngå kollaps i enkeltsaker må samarbeidet bygge på tre eksplisitte elementer:

A. Minimumsgarantier

De fem forpliktelsene over kan ikke brytes uten at samholdet settes i fare.

B. Legitimitetsbytter

Uenighet håndteres gjennom åpne bytter innenfor definerte rammer (for eksempel tempo vs. fordeling, lokal aksept vs. nasjonale mål), ikke gjennom overraskende flertall utenfor konstellasjonen.

C. Konflikthåndtering og tempo

Saker med høy verdiladning behandles med bevisst tempo og tydelig prosess, ikke som symbolske hastesaker. Tempo er et styringsverktøy, ikke et nøytralt valg.

1.7. Nedbygging av dysfunksjonelle strukturer (planlagt transformasjon)

Å hindre framtidig attraktorkollaps krever mer enn nye vedtak. Det krever **planlagt avlastning av systemet**:

- redusert unødvendig kompleksitet,
- færre svarte bokser i forvaltningen,
- tydeligere sammenheng mellom beslutning og konsekvens,
- mer lokal relevans innenfor nasjonale rammer.

Dette er ikke en svekkelse av staten, men en forutsetning for at staten forblir legitim.

1.8. Hvorfor dette er nødvendig

Styringssystemer overlever ikke fordi de er velmente, men fordi de oppleves som meningsfulle, rettferdige og responsive. Når denne opplevelsen forsvinner, hjelper verken retorikk eller symbolske seire. Da søker mennesker andre strukturer.

Syntese-kjernen viser at selv en kompleks fempartikonstellasjon kan bli stabil – dersom styringen innrettes etter de lovene som faktisk skaper tillit. Dette er ikke valgfritt. Det er et krav for at nasjonen skal bestå som et sammenhengende politisk fellesskap.

2. De fem sentrale punktene i syntese-kjernen

Komparativ analyse av partiprogrammene – grunnlag, friksjon og styrbar syntese

Metode og lese måte

Denne analysen sammenholder programmene til **Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt** og **Miljøpartiet De Grønne**, samt «Regjeringens plan for Norge». Analysen er tematisk (ikke lineær) og følger fem styringsfelt som er avgjørende for stabilitet:

1. Hverdagsøkonomi/trygghet
2. Arbeid/kompetanse
3. Energi/ressurser
4. Offentlig styring/kapasitet
5. Demokrati/legitimitet.

For hvert felt viser jeg:

- a) Faktisk overlapp
- b) Reell friksjon
- c) Styrbar syntese

1 – Hverdagsøkonomi og grunntrygghet

Overlapp:

- AP prioriterer bedre råd, arbeid og forutsigbar økonomi som hovedmål.
- SV og Rødt vektlegger fordeling, levekostnader og skjerming av husholdninger mot markedsrisiko.
- Sp kobler hverdagsøkonomi til distrikt, beredskap og nasjonal kontroll.
- MDG knytter økonomisk trygghet til stabile rammer i omstillingen.

Friksjon:

- Uenighet om virkemidler (skatt, regulering, offentlig vs. privat rolle).

- Ulik toleranse for markedsstyring i basisgoder.

Styrbar syntese:

- 1.1. Definer hverdagsøkonomi som **legitimitetsanker**, ikke ideologisk kamparena.
- 1.2. Prioriter målbare leveranser (arbeid, bolig, energi) før systemendringer.
- 1.3. Tillat variasjon i virkemidler innenfor felles mål. Dette reduserer symbolkonflikt og øker leveranseevne.

2 – Arbeid og kompetanse

Overlapp:

- APs arbeidslinje (høy sysselsetting) deles av alle fem.
- SV/Rødt krever aktive arbeidsmarkedstiltak og trygge overganger.
- Sp vektlegger regional forankring og yrkesfag.
- MDG ser arbeid/kompetanse som nøkkel til grønn omstilling.

Friksjon:

- Tempo i omstilling og risikooverføring til arbeidstakere.
- Grad av statlig styring vs. markedsbaserte insentiver.

Styrbar syntese:

- 2.1. Enes om arbeid som **integrasjonsmekanisme** (deltakelse, verdighet).
- 2.2. Koble kompetanseløp til omstilling med eksplisitte sikkerhetsnett.
- 2.3. Bruk tempo som styringsparameter: rask der risiko er lav, gradvis der konsekvensene er store.

3 – Energi og ressurser (høyfriksjonsfelt)

Overlapp:

- Enighet om at energisystemet må gi forsyningssikkerhet og rimelige priser.
- Bred enighet om å beskytte husholdninger og industri.
- Anerkjennelse av naturhensyn (MDG/SV) og suverenitet/beredskap (Sp/Rødt).

Friksjon:

- EØS/EU-tilknytning, kabler, markedsdesign.
- Tempo i utfasing av fossil aktivitet.
- Forholdet mellom nasjonal kontroll og internasjonal samhandling.

Styrbar syntese:

- 3.1. Del energipolitikken i fire **adskilte beslutningsspor**:

1. Forsyningssikkerhet (nasjonalt ansvar),
 2. Pris/fordeling (husholdning/industri),
 3. Natur/areal (rammebetingelser),
 4. Samhandling (internasjonalt).
- 3.2. Behandle uenighet innenfor hvert spor, ikke som total identitetskamp.
 - 3.3. Forplikt alle på at husholdnings- og industrisikkerhet prioriteres før systemeksport.

4 – Offentlig styring, kapasitet og gjennomføring

Overlapp:

- Regjeringens plan legger vekt på tillitsbasert styring, mindre byråkrati, mer lokal handlefrihet.
- Sp er tydelig på avbyråkratisering og redusert konsulentbruk.
- SV/Rødt kritiserer markedsstyring der den svekker kvalitet.
- MDG etterlyser helhet og gjennomføring fremfor fragmenterte prosjekter.

Friksjon:

- Uenighet om hvor langt avkommersialisering skal gå.
- Ulik vurdering av statlig vs. lokal styring i praksis.

Styrbar syntese:

- 4.1. Enes om **gjennomføringsevne** som felles mål.
- 4.2. Reduser detaljstyring der effekten er dokumentert lav.
- 4.3. Prioriter egenkompetanse og stabile fagmiljøer.
- 4.4. Avgrens avkommersialisering til sektorer der den dokumentert gir bedre kvalitet.

5 – Demokrati, åpenhet og legitimitet

Overlapp:

- Rødt og MDG vektlegger åpenhet, innsyn og reell medvirkning.
- Sp fremmer lokaldemokrati og nærhet.
- AP/SV erkjenner behov for tillitsreparasjon.

Friksjon:

- Hvor langt deltakelse skal gå (rådgivende vs. beslutningspåvirkende).
- Risiko for prosessinflasjon.

Styrbar syntese:

- 5.1. Gjør demokrati **lesbart og etterprøvbart**, ikke mer komplisert.
- 5.2. Prioriter innsyn, begrunnelse og tidlig medvirkning.
- 5.3. Avgrens deltakelse til områder der den faktisk påvirker beslutninger.

Samlet vurdering: Hvorfor syntesen holder

Den komparative analysen viser at **syntese-kjernen** ikke er et «minste felles multiplum», men en **stabiliserende konstruksjon** som følger styringslover:

- Den samler partiene rundt leveranser som gir legitimitet.
- Den flytter uenighet fra identitet til mekanisme, tempo og nivå.
- Den etablerer spilleregler for høyfriksjonssaker før de oppstår.

Dette er avgjørende fordi systemsvikt i dag primært drives av **opplevd irrelevans og avmakt**, ikke av mangel på politiske mål. En syntese som ikke tar høyde for dette, vil – uansett intensjon – produsere mer mistillit.

3. Detaljering av de konkrete underpunktene for hvert hovedpunkt i syntese-kjernen

Nedenfor følger en konkretisering av de enkelte punktene i syntese-kjernen: operasjonelt, etterprøvbart, og eksplisitt koblet til hvert partis faktiske behov. Språket holdes nøkternt og presist, men synliggjør samtidig den ikke-valgfrie styringslogikken som ligger under.

1. Hverdagsøkonomi og grunntrygghet

Syntesepunkt 1.1. «Definer hverdagsøkonomi som legitimitetsanker, ikke ideologisk kamparena»

Hva dette betyr konkret

Hverdagsøkonomi behandles her ikke som et sted for å vinne symbolske seire (skatt, marked vs. stat, fordelingsretorikk), men som **systemets primære legitimitetsgenerator**. Det innebærer:

- Politikken vurderes først etter **opplevd effekt i folks hverdag**, ikke etter hvor godt den bekrefter partiets ideologiske selvforståelse.
- Spørsmål om arbeid, bolig, strøm og basisutgifter defineres som **forutsetninger for tillit**, ikke som arenaer for identitetsmarkering.
- Kommunikasjon flyttes fra «riktig løsning» til «stabil forbedring».

Dette er ikke en normativ preferanse, men følger en grunnleggende lov i styringssystemer: Når hverdagen oppleves som uforutsigbar eller urimelig, kollapser legitimiteten uavhengig av hvilke verdier som påberopes.